

Justitsministeriet
jm@jm.dk

STRANDGADE 56
DK-1401 KØBENHAVN K
TEL. +45 32 69 88 88
FAX +45 32 69 88 00
CENTER@HUMANRIGHTS.DK
WWW.MENNESKERET.DK
WWW.HUMANRIGHTS.DK

DATO 25. januar 2011

J.NR.

540.10/24601/SWG

Høring over udkast til forslag til lov om ændring af retsplejeloven (Forenkling af bødesagsprocessen)

1. Indledning

Ved e-mail af 21. december 2010 har Justitsministeriet anmodet om at modtage Institut for Menneskerettigheders eventuelle bemærkninger til udkast til forslag til lov om ændring af retsplejeloven (Forenkling af bødesagsprocessen).

2. Lovforslagets indhold

Med lovforslaget forenkles processen i sager om bødeforelæg. Der foreslås således en ny ordning i sådanne sager, hvor retten i stedet for at indkalde til et retsmøde om hovedforhandling af sagen (som der altid sker i dag) kan vælge at sende et brev til den tiltalte og orientere om, at hvis tiltalte ikke inden 14 dage anmoder om, at sagen behandles i et retsmøde, vil sagen blive behandlet uden retsmøde (hovedforhandling), og at dette vil kunne medføre, at den pågældende bliver dømt for de forhold, tiltalen vedrører, uden mulighed for anke. Undlader tiltalte at anmode om et retsmøde, vil en dommer herefter uden retsmøde kunne afsige udeblivelsesdom, hvis der ikke er omstændigheder, der taler imod det. En tiltalt, der domfældes uden retsmøde, kan anmode om genoptagelse af sagen, når den pågældende godtgør at have været forhindret i at anmode om et retsmøde på grund af omstændigheder, der ikke kan tilregnes den pågældende, eller fordi brevet ikke rettidigt er kommet til den pågældendes kundskab. En anmodning om genoptagelse af sagen skal ske inden 14 dage efter, at retten har sendt udskrift af dommen til domfældte.

3. Menneskerettens beskyttelse

Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK) artikel 6 beskytter retten til en retfærdig og offentlig rettergang. På baggrund af formålet med bestemmelsen samt

ordlyden af EMRK artikel 6, stk. 1 og 3, litra c)-e), lægges det til grund, at tiltalte i straffesager som udgangspunkt har ret til en mundtlig domsforhandling, hvor den pågældende er til stede.

EMRK artikel 6 er dog ikke til hinder for, at en straffesag gennemføres uden en domsforhandling, eller at der gennemføres en domsforhandling uden tiltaltes tilstedeværelse (domsforhandling og domfældelse in absentia). En tiltalt kan således give afkald på disse retsgarantier. Et sådan afkald kan gives udtrykkeligt eller stiltiende, men det skal godtgøres på en utvetydig måde, at tiltalte rent faktisk har givet afkald. Det er som udgangspunkt en betingelse for at kunne anse den tiltalte for at have givet afkald, at tiltalte af retten er effektivt underrettet om straffesagen. Der henvises til dommene fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol (EMD) *Colozza mod Italien*, dom af 12. februar 1985, *Somogyi mod Italien*, dom af 18. maj 2004, og *Sejdovic mod Italien*, dom af 1. marts 2006.

Endvidere er EMRK artikel 6 ikke til hinder for, at en tiltaltes udeblivelse fra en domsforhandling (afkald på retten til at være til stede under en domsforhandling) får negative konsekvenser for tiltalte, f.eks. at sagen fremmes på det foreliggende grundlag, eller at anke afvises. Det er dog en betingelse, at der er tale om en proportional sanktionering af udeblivelsen, jf. herved f.eks. *Sejdovic mod Italien*, dom af 1. marts 2006. Dette må gælde tilsvarende for så vidt angår de tilfælde, hvor den tiltalte giver afkald på retten til en domsforhandling som sådan.

Hvis retten gennemfører en domsforhandling og domfældelse uden den tiltaltes tilstedeværelse, og den tiltalte ikke har været bekendt med straffesagen og ikke har givet afkald på retten til at være til stede og forsvare sig, skal den pågældende, når denne bliver bekendt med straffesagen, have mulighed for at opnå en fornyet behandling af sagen for en domstol, hvor tiltalte er til stede, og hvor den nye domsforhandling både omfatter sagens faktiske og retlige spørgsmål. En fornyet behandling af straffesagen kan navnlig ske ved en genoptagelse af sagen ved den instans, som har truffet afgørelse in absentia. Det må antages at være i strid med EMRK artikel 6, hvis fornyet domsforhandling er betinget af, at tiltalte godtgør, at tiltalte ikke forsøgte at unddrage sig strafforfølgning, eller at tiltaltes manglende tilstedeværelse skyldtes force majeure. Der kan dog lægges vægt på, om tiltalte fremfører en god undskyldning for udeblivelsen, og om udeblivelsen skyldtes årsager uafhængig af tiltaltes vilje og kontrol. Der henvises til *Colozza mod Italien*, dom af 12. februar 1985, *Medenica mod Schweiz*, dom af 14. juni 2001, og *Sejdovic mod Italien*, dom af 1. marts 2006. Tilsvarende må en tiltalt, hvis straffesag gennemføres uden domsforhandling, men hvor den tiltalte ikke har givet afkald på retten til en domsforhandling, have adgang til fornyet prøvelse af sagen.

Særligt med hensyn til ankeadgang følger det af artikel 2 i EMRK tillægsprotokol 7, at straffesager skal kunne ankes. Danmark har taget forbehold herfor, idet Danmark har

erklæret, at artikel 2, stk. 1, ikke skal være til hinder for anvendelse af regler i retsplejeloven, hvorefter ankeadgang bliver afskåret i sager, a) hvor domfældte, skønt lovligt indstævnet, ikke har givet møde i sagen, b) hvor retten har ladet straffen bortfalde, og c) hvor der kun er idømt bøde eller konfiskation af genstande under en ved lov fastsat grænse eller værdi.

4. Instituttets bemærkninger til lovforslaget

Instituttet finder, at den foreslåede forenkling af processen i sager om bødeforelæg overordnet set må antages at være i overensstemmelse med menneskeretlige forpligtelser, herunder EMRK artikel 6, jf. herved det ovenfor anførte. Der henvises i øvrigt til *Pauger mod Østrig*, dom af 28. maj 1997, hvor EMD ikke fandt det stridende mod EMRK artikel 6, at en national domstol i en civil retssag ikke havde indkaldt parterne til en forhandling, idet den nationale domstol efter national ret ikke afholdt en forhandling, medmindre en af parterne anmodede herom, hvilket klager ikke havde gjort og dermed måtte anses for at have givet afkald på retten til en forhandling efter EMRK artikel 6.

Instituttet anbefaler dog, at der indføres adgang til dispensation med hensyn til genoptagelsesfristen på 14 dage i særlige tilfælde, f.eks. hvor en domfældt godtgør at have været forhindret i at anmode om et retsmøde på grund af omstændigheder, der ikke kan tilregnes den pågældende, eller fordi brevet om retsmøde ikke rettidigt kom til den pågældendes kundskab, og brevet med udskrift af udeblivelsesdommen ikke er kommet til den pågældendes kundskab inden for de 14 dage, hvor genoptagelsesfristen løber.

Det bemærkes i den forbindelse, at det fremgår af lovforslagets almindelige bemærkninger, afsnit 2.3., at det i forarbejderne til retsplejeloven er forudsat, at der anlægges en meget lempelig vurdering, hvis tiltalte oplyser ikke at have fået meddelelse om retsmødet.

- Instituttet anbefaler endvidere, at der indføres en vejledningspligt således, at der i forbindelse med udsendelse af udeblivelsesdommen er pligt til at vejlede om adgangen til at begære sagen genoptaget.
- Instituttet anbefaler endelig, at forholdet til EMRK artikel 6 behandles i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Der henvises til j.nr. 2010-730-1180.

Med venlig hilsen

Jonas Christoffersen
direktør